

Faktor Pendorong dan Kejayaan Usahawan Wanita di Kelantan

Zaleha Embong
zaleha.e@umk.edu.my
Universiti Malaysia Kelantan

Fairuz A'dilah Rusdi
fairuz@umk.edu.my
Universiti Malaysia Kelantan

ABSTRAK

Penglibatan wanita dalam bidang perniagaan semakin bertambah dan berkembang. Hal ini memberi kesan positif kepada ekonomi negara. Malah, kejayaan wanita telah membuka mata banyak pihak tentang kebolehan usahawan wanita dalam memperkasakan ekonomi negara. Usaha dan kegigihan dalam mengendalikan perniagaan membuktikan sifat kental dan kesabaran yang tinggi kerana bidang perniagaan memerlukan pelbagai strategi untuk mencapai kejayaan. Ramai golongan wanita melibatkan diri dalam perniagaan khususnya usahawan wanita di Kelantan yang mencipta pelbagai kejayaan. Maka, artikel ini bertujuan mengenal pasti faktor pendorong dan kejayaan wanita dalam bidang usahawan di Kelantan. Artikel ini menggunakan pendekatan kaedah kuantitatif bagi mengumpul data yang diperlukan. Kaedah kuantitatif menggunakan borang soal selidik dan diedarkan kepada 300 responden usahawan wanita Kelantan. Penganalisan data menggunakan perisian *Statistical Package for the Social Sciences* (SPSS). Hasil dapatan menunjukkan faktor pendorong usahawan wanita melibatkan diri dalam perniagaan kerana ingin mengubah taraf ekonomi keluarga, minat dalam perniagaan, membantu ekonomi suami dan mewarisi bidang perniagaan daripada keluarga. Faktor kejayaan usahawan wanita pula disebabkan minat yang mendalam, perancangan teliti, ilmu perniagaan dan bersedia menanggung risiko. Faktor ini telah menjadikan ramai dalam kalangan usahawan wanita Kelantan mencapai kejayaan.

Kata kunci: Pendorong; Kejayaan; Usahawan; Wanita

Examining the Motivational and Success Factors of Women Entrepreneurs in Kelantan

ABSTRACT

The involvement of women in business is growing and thriving. This has a positive impact on the country's economy. The success of women has opened the eyes of many about the ability of women entrepreneurs in empowering the country's economy. The effort and perseverance in running a business prove the nature of resilience and high patience due to the field of business requiring various strategies to achieve success. Many women are involved in business, especially women entrepreneurs in Kelantan who have created various successes. Therefore, this article aims to identify the driving factors and success of women in the field of entrepreneurship in the state of Kelantan. This study uses a quantitative method approach to collect the required data in the form of a questionnaire and was distributed to (n=300) respondents comprised of Kelantan women entrepreneurs. Data analysis was done by using the *Statistical Package for the Social Sciences* (SPSS) software. The findings show that the

motivating factors for women entrepreneurs to be involved in the business was because of the desire to change the economic status of the family, interest in business, aid in the economic status of one's husband, and inherit the business field from the family. The success factor of women entrepreneurs is due to their deep interest, careful planning, business knowledge, and willingness to take risks. This factor has made many Kelantan women entrepreneurs achieve success.

Keywords: Motivator; Success; Entrepreneurs; Women

PENGENALAN

Usahawan merupakan pengasas perniagaan yang melakukan inovasi melalui usaha untuk meningkatkan tahap ekonomi yang lebih baik. Menurut Suraiya dan Ahmad Raflis (2015) usahawan mempunyai kebolehan untuk melihat, mengawal, merebut dan mewujudkan peluang baharu serta bersedia menghadapi risiko atau kerugian. Bidang perniagaan dan keusahawanan juga merupakan bidang yang boleh menjana keuntungan, menyumbang kepada peningkatan pendapatan perkapita dan membuka peluang pekerjaan. Bidang ini juga berpotensi untuk mengurangkan masalah kemiskinan dan memperkasakan ekonomi negara (Ogundele et.al, 2012; Ilemona & Akoji, 2013; Misango & Ongiti, 2013; Ali Yassin Shaeikh Ali & Abdel Hafiez Ali, 2013). Oleh sebab itu, bidang keusahawanan dikenal pasti sebagai salah satu bidang keutamaan nasional sehingga dilaksanakan Dasar Keusahawanan Nasional pada tahun 2019. Bidang keusahawanan merupakan bidang strategik yang sentiasa menjadi perhatian dari semasa ke semasa dan sentiasa berubah mengikut peredaran zaman.

Bidang perniagaan menjadi satu agen perubahan dan penglibatan wanita boleh membantu meningkatkan pertumbuhan ekonomi negara. Banyak usaha telah dan sedang dilakukan untuk menggalakkan lebih ramai orang terlibat dalam bidang keusahawanan. Usahawan yang berjaya adalah usahawan yang mempunyai sifat inovatif yang tinggi yang dapat menzahirkan idea dan produk baru serta menggalakkan persaingan dalam perniagaan (Faradillah Iqmar Omar et. al., 2015). Seiring kaum lelaki, wanita juga tidak melepaskan peluang untuk turut sama aktif dalam bidang keusahawanan di Malaysia. Dalam dunia perniagaan, wanita ternyata mempunyai kelebihan yang tersendiri. Wanita selalunya lebih bersedia menghadapi ragam pelanggan dan tekun menguruskan perniagaan. Sifat semula jadi seperti berjimat-cermat membolehkan pengendalian perniagaan dilakukan dengan baik. Asas yang sedemikian merupakan penentu kepada kejayaan dan kemajuan dalam bidang ini. Walaupun begitu, ramai juga dalam kalangan usahawan yang menghadapi kegagalan kerana pelbagai aspek dalam bidang keusahawanan (Nor Azira Ayob, Sity Daud & Muhamad Takiyuddin Ismail, 2016).

Bidang keusahawanan merupakan satu bidang yang berisiko tinggi untuk gagal, namun penglibatan wanita terutamanya dalam bidang ini menunjukkan trend yang positif. Terdapat banyak faktor yang mendorong seseorang wanita itu melibatkan diri dalam perniagaan sebagai satu aktiviti ekonomi atau sumber nafkah hidup (Suaibah et.al, 2007). Kebanyakan wanita yang menceburi bidang perniagaan sebenarnya sudah terlibat dengan pekerjaan lain, misalnya bekerja di sektor awam atau swasta. Terdapat juga dalam kalangan mereka yang pernah bekerja sendiri dalam pelbagai bidang seperti pertanian, perusahaan kraf tangan, makanan dan lain-lain. Hal ini menimbulkan rasa tidak berpuas hati dari segi pendapatan dan mendapat layanan yang buruk daripada majikan. Oleh sebab itu, mereka cuba membuka perniagaan yang diusahakan sendiri. Terdapat juga usahawan yang menceburi bidang perniagaan kerana keadaan yang memaksa seperti tidak memiliki kelulusan yang sesuai. Maka, atas desakan hidup, keluarga dan orang sekeliling, maka mereka memulakan perniagaan. Mereka bergantung kepada modal yang ada, kemampuan, pengalaman dan sokongan orang-orang di sekelilingnya.

Dalam keadaan ekonomi Malaysia yang tidak stabil ekoran pandemik COVID-19, terdapat ramai pekerja yang dibuang kerja dan ramai siswazah yang masih menganggur (Siti Masayu Rosliah & Fatimah Hassan, 2020). Hal ini mendorong mereka mencuba dalam perniagaan kerana peluang pekerjaan yang sangat terhad.

Pihak kerajaan, badan-badan bukan kerajaan (NGO) dan pertubuhan-pertubuhan wanita telah menganjurkan pelbagai program dan latihan untuk mendidik dan melatih masyarakat Malaysia khususnya kaum wanita dalam bidang perniagaan. Program-program dan latihan ini dibuat khusus untuk kaum wanita kerana mereka ini dilihat mempunyai potensi yang besar untuk berjaya dalam bidang perniagaan. Menjadi usahawan berjaya adalah impian setiap individu yang menjalankan perniagaan. Namun begitu, berbagai cabaran dan halangan yang perlu dilalui sebelum mengecapi hasil kejayaan. Walaupun fakta menunjukkan setiap hari bilangan usahawan semakin meningkat di Malaysia, namun tidak kurang juga yang menghadapi kegagalan. Setiap individu akan menghadapi cabaran yang berbeza-beza, bergantung kepada jenis perniagaan, jenis usahawan, saiz perniagaan, tempat, masa dan lain-lain lagi. Kejayaan dan kegagalan merupakan satu proses dalam bidang perniagaan.

Dalam konteks Kelantan, kajian Anis Solehin Hussain @ Othman & Sharifah Rohayah Sheikh Dawood (2020) dan Zamzuraidah Ismail (2004) menunjukkan ramai wanita di Kelantan telah menceburi bidang usahawan dan meraih kejayaan yang luar biasa. Norshabiha Ibrahim dan Sharifah Rohayah Sheikh Dawood (2020) pula mengkaji keunikan budaya peniaga wanita Kelantan dalam melestarikan perniagaan mereka sejak turun temurun. Keunikan budaya yang berbeza merangkumi sikap, cara berniaga, dan aspek-aspek yang dititik beratkan dalam perniagaan sehingga mampu bertahan walaupun dihipit pelbagai masalah ekonomi negara. Hal ini menunjukkan sikap kegigihan wanita dalam menceburi bidang perniagaan. Perkembangan positif ini menunjukkan kaum wanita cuba meningkatkan kualiti hidup yang lebih baik di samping dapat membantu meningkatkan ekonomi mereka. Hal ini menarik untuk dikaji bagi melihat faktor-faktor pendorong dan kejayaan wanita dalam bidang keusahawan di Kelantan.

TINJAUAN LITERATUR

Moha Asri (1999) mendefinisikan usahawan sebagai golongan yang bekerja kuat, mempunyai idea-idea baru, mempunyai daya cipta dan kreativiti yang tinggi, sanggup menghadapi risiko kehilangan harta benda dan berusaha meningkatkan operasi perniagaan mereka. Menurut McKay (2001) pula, usahawan wanita adalah wanita yang mempunyai motivasi untuk membangunkan perniagaan sendiri. Di Malaysia, ramai di antara usahawan wanita yang menceburi bidang penjaja, peruncitan dan penjualan secara borong. Hal ini kerana bidang tersebut tidak memerlukan kemahiran tenaga buruh dan modal yang banyak, tidak kompleks dan risiko adalah rendah (Fatimah Daud, 1975). Menurut Anis Solehin Hussain @ Othman & Sharifah Rohayah Sheikh Dawood (2020), Kelantan memperlihatkan keunikan kerana majoriti usahawan terdiri daripada golongan wanita. Penglibatan golongan wanita dalam bidang keusahawanan telah bermula sejak abad ke-19 lagi terutamanya di Kelantan.

Program latihan khusus dalam bidang kemahiran dan keusahawanan bagi wanita telah dilaksanakan bagi membolehkan mereka memajukan diri dan merebut peluang yang ada di pasaran pekerjaan. Sehubungan itu, kursus dalam bidang seperti perniagaan, pengurusan organisasi dan kewangan telah dilaksanakan. Usahawan bumiputera pada masa kini mula menunjukkan kejayaan malah mereka berkemampuan untuk mencapai matlamat dasar pembangunan negara. Namun begitu, asas usahawan bumiputera itu sendiri perlu diperluaskan dan kita tidak boleh berpuas hati dengan sebahagian kecil daripada mereka yang telah berjaya. Faktor-faktor kejayaan banyak dipengaruhi oleh pelbagai sebab sama ada ia dipengaruhi oleh faktor dalaman ataupun luaran individu (Moha Asri et al., 2000). Antara faktor-faktor kejayaan

yang telah dikenal pasti ialah menjalankan perniagaan yang menunjukkan satu pembaharuan pada produk yang ditawarkan, memahami pasaran dengan tepat, mempunyai daya usaha dan semangat yang tinggi, proaktif, motivasi sendiri yang tinggi dan pelbagai faktor lagi.

Pada awal tahun 1970-an, kajian adalah terfokus kepada ciri-ciri psikologi dan sosiologi usahawan wanita, motivasi, pendidikan dan pengalaman kerja (Chursill & Hornaday, 1987), perbandingan antara kaum lelaki dan kaum wanita dari segi perniagaan (Schrier, 1975; Schwartz, 1976; White & Cox, 1991), perbandingan antara pengurus wanita di korporat dan usahawan wanita (Bowen & Hisrich, 1986), wanita yang menceburi industri yang didominasi oleh kaum lelaki (Hisrich & O'Brien, 1981), mengenal pasti diskriminasi dan halangan yang dihadapi oleh usahawan wanita terutamanya apabila mereka ingin memulakan suatu perniagaan yang baru. Terdapat juga kajian penyelidikan yang mengkaji aspek organisasi seperti strategi, masalah, jenis pengurusan, aktiviti pembentukan keusahawanan seperti modal, tingkah laku *networking* dan faktor persekitaran (ekonomi) (Brush, 1992).

Pada sekitar tahun 1990-an dan 2000-an, kajian penyelidikan berkaitan usahawan wanita semakin mendapat perhatian para penyelidik baik dari dalam mahupun luar negara. Tumpuan terhadap penyelidikan ini lebih banyak menjurus kepada faktor pendorong wanita menceburi bidang keusahawanan (Muriel & Don, 2001; Still & Timms, 2003; Gerry et.al., 2005), faktor yang mempengaruhi kejayaan (Teo, 1996; Zimmer & Sacrborough, 1998; Suaibah et.al., 2005), masalah yang dihadapi (Jones, 1990; Lang & Sieh, 1994; Mohamad, 1996), penggunaan IT dalam perniagaan (Garca et.al., 1998; Nelson et.al., 2005), personaliti usahawan (Hannu, 2000), konflik kerjaya dan keluarga (Parasuraman & Simmers, 2001), strategi pembangunan (Gundry & Welsch, 2001), halangan kejayaan (Clare, 2005) dan lain-lain.

Di Malaysia, kajian mengenai usahawan wanita masih kurang berbanding di negara Barat seperti Amerika dan Kanada. Terdapat beberapa kajian yang berkaitan usahawan wanita seperti yang telah dilakukan oleh Norshabiha Ibrahim dan Sharifah Rohayah Sheikh Dawood (2020), Anis Solehin Hussain @ Othman dan Sharifah Rohayah Sheikh Dawood (2020), Amran Daud (2004), Tee Kee Pei (2000), Norsidah (1999), Wan Halim (1995), Siti Norbayah (1997), Mohd Zabid (1996), Suaibah et.al (2005) dan lain-lain lagi. Kajian Norshabiha Ibrahim dan Sharifah Rohayah Sheikh Dawood (2020) meneliti keunikan budaya berniaga wanita di Bandar Kota Bharu, Kelantan. Manakala, Amran Daud (2004) melihat faktor-faktor yang mendorong usahawan wanita berniaga di Pasar Besar Tanah Merah, Kelantan. Kajian Suaibah et.al (2005) pula berkaitan aktiviti keusahawanan dalam kalangan ibu tunggal di Johor. Oleh sebab itu, kajian berkenaan usahawan wanita perlu difokuskan kerana kajian begini mampu memberi impak positif kepada usahawan wanita dan pembangunan ekonomi negara.

METODOLOGI

Negeri Kelantan terletak di utara Semenanjung Malaysia dan bersempadan dengan negara Thailand. Negeri ini mempunyai keluasan 14,922 kilometer persegi dengan jumlah penduduk seramai 1,884,484 pada tahun 2019 (Jabatan Perangkaan Malaysia, 2019). Seramai 30 responden yang terdiri daripada usahawan wanita Kelantan yang terlibat dalam kajian ini menggunakan persampelan secara rawak mudah. Seramai 30 usahawan wanita setiap daerah di Kelantan dipilih sebagai responden dalam kajian ini. Artikel ini menggunakan pendekatan kuantitatif. Sampel kajian adalah usahawan wanita yang terlibat secara aktif dalam aktiviti perniagaan di Kelantan. Data kuantitatif ini dikumpul menggunakan soalan soal selidik yang dibentuk berasaskan objektif kajian. Data yang diperoleh dianalisis dengan menggunakan perisian komputer *Statistical Package for the Social Sciences* (SPSS). Statistik yang akan digunakan dalam menganalisis data ialah statistik deskriptif. Statistik deskriptif akan mempersembahkan data kajian dalam bentuk peratus, min dan sisihan piawai.

DAPATAN DAN PERBINCANGAN KAJIAN

Dapatan profil usahawan wanita di Kelantan meliputi umur, jantina, status perkahwinan, etnik, pendidikan, pekerjaan, pendapatan dari perniagaan dan jenis perniagaan. Dapatan kajian ini dapat dilihat dalam Jadual 1.1.

Daripada 300 orang usahawan wanita di Kelantan yang terlibat dalam kajian ini, terdapat beberapa peringkat umur iaitu antara umur 20 hingga 29 tahun, antara 30 hingga 39 tahun, antara 40 hingga 49 tahun, antara 50 hingga 59 tahun, dan antara 60 hingga 69 tahun serta antara 70 hingga 79 tahun. Daripada 300 orang responden usahawan hanya 4 orang (1.3%) yang berumur 70 hingga 79 tahun. Peratusan terbesar usahawan ialah yang berumur antara 20 hingga 29 tahun iaitu 101 orang (33.7%). Seramai 71 orang (23.7%) berumur antara 30 hingga 39 tahun dan 62 orang (20.7%) yang berumur 40 hingga 49 tahun. Seterusnya bagi responden yang berumur 50 hingga 59 tahun pula adalah seramai 48 orang (16%) dan yang berumur 60 hingga 69 tahun pula adalah seramai 14 orang (4.7%). Secara umumnya 33.7 % usahawan adalah terdiri daripada usahawan muda yang berusia 20 hingga 29 tahun yang menjalankan perniagaan di negeri Kelantan.

Manakala, bagi status perkahwinan pula, dapatan menunjukkan status sudah berkahwin seramai 204 orang (68.0%). Status responden yang bujang pula seramai 73 orang (24.3%) dan janda pula hanya seramai 23 orang (7.7%) sahaja. Bagi etnik pula menunjukkan bahawa etnik Melayu telah mendominasi jumlah tertinggi iaitu seramai 293 orang (97.7%) dari 100%. Diikuti dengan bangsa Cina seramai 5 orang (1.7%) dan etnik India serta etnik lain masing-masing diwakili hanya 1 orang (0.3%) sahaja.

Manakala, tahap pendidikan responden pula menunjukkan seramai 86 orang (28.7%) adalah usahawan yang mendapat pendidikan di peringkat sekolah menengah atas, 73 orang (24.3%) mempunyai sijil STPM atau diploma, seramai 72 orang (24%) mempunyai sijil peringkat sekolah menengah rendah. Seterusnya seramai 29 orang (9.7%) pula mempunyai ijazah atau sarjana, peringkat sijil seramai 17 orang (5.7%) dan 11 orang (3.7%) responden tidak bersekolah dan 10 orang (3.3%) mempunyai sijil sekolah rendah serta hanya 2 orang (0.7%) sahaja yang mempunyai kelayakan-kelayakan lain. Bagi aspek pekerjaan responden pula, terdapat seramai 275 orang (92.3%) adalah berniaga atau bekerja sendiri berbanding hanya 3 orang (1.0%) yang bekerja sektor kerajaan dan seramai 20 orang (6.7%) responden bekerja dalam sektor swasta.

Seterusnya dari aspek pendapatan dari perniagaan, dapatan kajian mendapati seramai 127 orang (42.3%) memperolehi pendapatan diantara RM1201 hingga RM2800. Diikuti dengan yang berpendapatan sebanyak kurang daripada RM1200 adalah seramai 97 orang (32.3%) dan 48 orang (16.0%) berpendapatan diantara RM2801 hingga RM5500 serta seramai 28 orang (9.3%) yang berpendapatan melebihi RM5501. Manakala, jenis perniagaan pula dalam kalangan responden menunjukkan bahawa perniagaan pakaian yang diusahakan oleh mereka iaitu seramai 137 orang (45.7%) dari keseluruhannya. Diikuti dengan perniagaan makanan iaitu seramai 57 orang (19.0%), perniagaan lain-lain iaitu melibatkan perniagaan seperti barangan elektrik, produk kesihatan, kedai serbaneka, kedai emas, kedai kasut, kedai jahit, kedai telekomunikasi, kelas al-Quran, dan kedai dobi seramai 51 orang (17.0%). Dalam bidang perniagaan kosmetik pula adalah seramai 42 orang (14.0%) dan dalam perniagaan perkhidmatan pula hanya 13 orang (4.3%) sahaja.

Jadual 1: Profil Usahawan Wanita Negeri Kelantan

ITEM	KATEGORI	KEKERAPAN (N=300)	PERATUSAN (%)
Umur	20-29	101	33.7
	30-39	71	23.7
	40-49	62	20.7
	50-59	48	16.0
	60-69	14	4.7
	70-79	4	1.3
Jantina	Perempuan	300	100
Status perkahwinan	Lelaki	0	0
	Bujang	73	24.3
	Berkahwin	204	68.0
	Janda	23	7.7
	Duda	0	0
Etnik	Melayu	293	97.7
	Cina	5	1.7
	India	1	0.3
	Etnik lain	1	0.3
Pendidikan	Tidak bersekolah	11	3.7
	Sekolah Rendah	10	3.3
	Sekolah Menengah Rendah	72	24.0
	Sekolah Menengah Atas	86	28.7
	Sijil	17	5.7
	STPM/ Diploma	73	24.3
	Ijazah/ Sarjana	29	9.7
	Kelayakan-kelayakan lain	2	0.7
Pekerjaan	Kakitangan Kerajaan	3	1.0
	Kakitangan Swasta	20	6.7
	Berniaga / Bekerja sendiri	275	91.7
	Tidak bekerja	2	0.6
Pendapatan dari perniagaan	< RM1200	97	32.3
	RM1201-RM2800	127	42.3
	RM2801-RM5500	48	16.0
	> RM5501	28	9.3
Jenis perniagaan	Makanan	57	19.0
	Pakaian	137	45.7
	Kosmetik	42	14.0
	Perkhidmatan	13	4.3
	Lain-lain (Jelaskan)	51	17.0

Selain itu, tinjauan terhadap pendorong kaum wanita dalam bidang usahawan di Kelantan pula dapat dilihat dalam Jadual 2 yang menunjukkan peratusan “setuju” pada item-item konstruk ini yang melebihi 90 peratus responden melibatkan 9 item. Item-item ini adalah item 8 (98.7%), item 9 (98.3%), item 1 (97.4%), item 6 (97.0%), item 2 (96.0%), item 3 (95.3%), item 11 (94.7%), item 15 (93.0%) dan item 12 (92.4%). Manakala item 5 “Saya suka bergiat aktif dalam bidang keusahawan secara offline (bersemuka)”, dan item 13 “Melibatkan diri dalam bidang keusahawanan boleh mengubah gaya hidup dengan lebih mewah” serta item 14 “Berkhidmat untuk masyarakat dengan membantu orang lain melalui kewangan atau perkongsian ilmu” memperoleh peratusan “setuju” kurang daripada 89 peratus.

Seterusnya bagi 2 item lain iaitu item 7 “Bidang perniagaan yang diusahakan diwarisi daripada keluarga” dan item 4 “Saya suka bergiat aktif dalam bidang keusahawan secara atas talian (online)” memperoleh peratusan lebih daripada 50 peratus peratusan “setuju” dan dua item ini juga turut memperoleh peratusan persetujuan “tidak setuju” lebih daripada 20 peratus. Manakala peratusan persetujuan “tidak setuju” bagi item-item yang lain diperolehi kurang daripada 12 peratus. Di samping itu, min keseluruhan pula menunjukkan konstruk ini berada pada tahap tinggi iaitu min=4.26, sp=0.44. Dapatan kajian juga menunjukkan tahap interpretasi min bagi keseluruhan setiap item dalam konstruk ini berada pada tahap tinggi dan hanya dua

item sahaja yang mencapai tahap min yang sederhana iaitu item 4 (min=3.40, sp=1.19) dan item 7 (min=3.62, sp=1.26).

Jadual 2: Pendorong Wanita Dalam Bidang Usahawan
Di Kelantan (N=300)

Bil	Perkara	1 (Sangat tidak setuju) %	2 (Tidak setuju) %	3 (Tidak pasti) %	4 (Setuju) %	5 (Sangat setuju) %	Min	sp	Interpretasi
1.	Minat dan kehendak sendiri untuk terlibat dalam bidang usahawan		1.0	1.7	47.7	49.7	4.46	.58	Tinggi
2.	Dorongan keluarga sangat membantu memberi semangat untuk terlibat dalam bidang usahawan		2.0)	2.0	48.7	47.3	4.41	.63	Tinggi
3.	Ingin meningkatkan keyakinan diri berhadapan dengan semua orang.		0.3	4.3	56.3	39.0	4.34	.57	Tinggi
4.	Saya suka bergiat aktif dalam bidang keusahawan secara atas talian (online)	3.7	27.7	15.0	32.7	21.0	3.40	1.19	Sederhana
5.	Saya suka bergiat aktif dalam bidang keusahawan secara offline (bersemuka).		3.0	8.3	52.7	36.0	4.22	.72	Tinggi
6.	Dapat menjana pendapatan dan membantu keluarga.		0.7	2.3	39.0	58.0	4.54	.58	Tinggi
7.	Bidang perniagaan yang diusahakan diwarisi daripada keluarga.	4.7	23.3	8.0	33.7	30.3	3.62	1.26	Sederhana
8.	Perniagaan dapat membantu meningkatkan taraf hidup yang lebih baik.		0.3	1.0	46.7	52.0	4.50	.53	Tinggi
9.	Saya boleh menjalinkan hubungan baik dengan pelanggan dan usahawan yang lain		0.3	1.3	46.3	52.0	4.50	.54	Tinggi
10.	Perniagaan boleh memberi satu kepuasan kepada diri sendiri.		1.0	3.0	42.3	53.7	4.49	.60	Tinggi
11.	Menjadi usahawan kerana ianya sangat digalakkan dalam Islam.		1.0	4.3	33.7	61.0	4.55	.62	Tinggi
12.	Perniagaan adalah bidang yang bebas untuk melakukan perkerjaan yang diminati tanpa terikat dengan orang lain.	0.3	2.7	4.7	41.7	50.7	4.40	.73	Tinggi
13.	Melibatkan diri dalam bidang keusahawanan boleh mengubah gaya hidup dengan lebih mewah.	0.7	9.0	7.7	49.3	33.3	4.06	.91	Tinggi
14.	Berkhidmat untuk masyarakat dengan membantu orang lain melalui kewangan atau perkongsian ilmu.	0.3	11.0	6.3	40.7	41.7	4.12	.96	Tinggi
15.	Melihat kejayaan orang lain menarik minat untuk terlibat dalam bidang usahawan	0.3	1.7	5.0	50.3	42.7	4.33	.68	Tinggi
Min keseluruhan							4.26	.44	Tinggi

Manakala, dari aspek faktor kejayaan wanita dalam bidang usahawan pula tinjauan terhadap persepsi usahawan sebagaimana dalam Jadual 3 menunjukkan kebanyakan item

memperolehi lebih 90 peratus persetujuan “setuju” kecuali dua item sahaja memperoleh kurang daripada 90 peratus, iaitu item 8 “Berpengetahuan yang mendalam dalam bidang perniagaan” (88.7%) dan item 13 “Mempunyai pekerja yang cekap dan amanah” (75.6%). Terdapat dua belas item memperoleh peratus persetujuan “setuju” lebih daripada 90 peratus, iaitu item- item 1 (94.6%), 2 (94.3%), 3 (91.3%), 4 (92.7%), 5 (96.3%), 6 (94.7%), 7 (93.4%), 9 (96.0%), 10 (94.3%), 11 (92.7%), 12 (96.4%), dan item 14 (94.0%). Manakala peratus persetujuan “tidak setuju” dalam konstruk ini menunjukkan kebanyakan item memperoleh kurang daripada 10 peratus kecuali satu item sahaja memperoleh lebih daripada 10 peratus iaitu item 13 “Mempunyai pekerja yang cekap dan amanah” (16.0%).

Min keseluruhan persepsi usahawan terhadap faktor kejayaan wanita bagi konstruk ini adalah pada tahap tinggi, iaitu (min=4.35, sp=0.47) dan skor min bagi setiap item dalam konstruk ini turut berada pada tahap interpretasi min yang tinggi kesemuanya.

Jadual 3: Faktor Kejayaan Wanita Dalam Bidang Usahawan (N=300)

Bil	Perkara	1 (Sangat tidak setuju) %	2 (Tidak setuju %)	3 (Tidak pasti %)	4 (Setuju %)	5 (Sangat setuju %)	Min	sp	Interpretasi
1.	Saya merancang perniagaan dengan teliti dan melakukan inovasi.		1.7	3.7	51.3	43.3	4.36	.63	Tinggi
2.	Mempunyai minat, kesungguhan dan berani mengambil risiko.	0.3	1.0	4.3	45.3	49.0	4.42	.65	Tinggi
3.	Sentiasa mempertingkatkan kemahiran atau kepakaran dalam bidang usahawan.		5.7	3.0	47.0	44.3	4.30	.78	Tinggi
4.	Sanggup belajar dan rajin mencari ilmu berkaitan bidang keusahawan.		4.7	2.7	48.7	44.0	4.32	.74	Tinggi
5.	Tidak mudah putus asa jika hadapi masalah dalam bidang usahawan.		1.0	2.7	45.0	51.3	4.47	.60	Tinggi
6.	Bersedia menghadapi sebarang masalah atau risiko.		1.3	4.0	51.0	43.7	4.37	.62	Tinggi
7.	Saya mempunyai keyakinan yang tinggi dan berdisiplin dalam bidang usahawan.		1.3	5.3	51.7	41.7	4.34	.64	Tinggi
8.	Berpengetahuan yang mendalam dalam bidang perniagaan.		2.7	8.7	51.7	37.0	4.23	.71	Tinggi
9.	Mempunyai keinginan yang kuat untuk menjaya.	0.3	0.3	3.3	43.3	52.7	4.48	.61	Tinggi
10.	Mendapat sokongan penuh dari keluarga dan pihak tertentu.		1.3	4.3	47.3	47.0	4.40	.63	Tinggi
11.	Pandai menguruskan modal untuk mengembangkan lagi perniagaan.			7.3	47.7	45.0	4.38	.61	Tinggi
12.	Mengamalkan sikap positif dan gigih berusaha.		1.0	2.7	44.7	51.7	4.47	.60	Tinggi
13.	Mempunyai pekerja yang cekap dan amanah.	0.7	15.3	8.3	35.3	40.3	3.99	1.07	Tinggi
14.	Lokasi perniagaan yang strategik.	0.3	1.3	4.3	45.0	49.0	4.41	.67	Tinggi
Min keseluruhan							4.35	.47	Tinggi

Berdasarkan kajian ini, faktor keluarga merupakan pendorong wanita menceburi bidang perniagaan. Hal ini seiring dengan pandangan Rosman dan Mohd Rosli (2011) serta Noor Zalika (2013) yang menyatakan bahawa faktor pengalaman sokongan sosial daripada keluarga terdekat merupakan faktor yang mempunyai hubungan positif dengan prestasi perniagaan. Norashidah et al. (2009), Rahmah (2012) dan Coulter (2003) turut menyatakan bahawa faktor pengalaman dan sokongan sosial mempunyai hubungan yang positif dengan tahap kejayaan seseorang.

Sehubungan itu, faktor minat, perancangan teliti dan melakukan inovasi serta berani menanggung risiko merupakan antara faktor yang menyumbang kepada kejayaan usahawan wanita di Kelantan. Hal ini seiring dengan pandangan Kim et. al (2010) bahawa usahawan wanita perlu berhadapan dengan pelbagai faktor dalam menentukan kejayaan mereka seperti mempunyai personaliti yang berkeyakinan, bersedia mengambil risiko, pengalaman kerja lampau serta idea yang inovatif. Kajian sebegini turut dilakukan oleh Thuaibah@Suaibah et.al (2007), Syed Shah Alam et. al., (2011) dan Azmi et. al., (2012). Oleh sebab itu, Faradillah Iqmar Omar et. al., (2015) berpandangan golongan wanita dianggap sebagai ejen perubahan yang aktif dalam masyarakat dan membantu meningkatkan pertumbuhan ekonomi negara.

KESIMPULAN

Kesimpulannya, penglibatan golongan wanita dalam bidang perniagaan disebabkan oleh beberapa faktor pendorong iaitu dorongan keluarga, membantu ekonomi keluarga dan kualiti kehidupan yang lebih baik. Di samping itu, faktor yang menyumbang kepada kejayaan wanita dalam perniagaan pula seperti perancangan teliti, minat mendalam, tidak mudah putus asa, sokongan keluarga, keinginan yang kuat untuk berjaya, gigih dan bersikap positif merupakan elemen yang membawa kepada kejayaan wanita dalam bidang perniagaan. Faktor pendorong ini telah membantu usahawan wanita untuk lebih gigih dan mengatur strategi dalam mengembangkan perniagaan mereka ketahap lebih baik. Keberanian dan kegigihan usahawan wanita telah membantu membuka peluang pekerjaan dan meningkatkan ekonomi negara.

PENGHARGAAN

Artikel ini adalah hasil daripada geran penyelidikan. Terima kasih ditujukan khas untuk Universiti Malaysia Kelantan (UMK) yang telah menaja penyelidikan ini di bawah Skim Geran Penyelidikan Jangka Pendek, IMPAK (no. Geran: R/SGJP/A0400/01558A/002/2019/00681) bagi tahun 2019.

RUJUKAN

- Ali Yassin Shaeikh Ali & Abdel Hafiez Ali (2013). *Entrepreneurship Development and Poverty Reduction: Empirical Survey from Somalia*. American International Journal of Social Science. 2(3), 108-113.
- Amran Bin Daud (2004). *Faktor-Faktor Yang Mendorong Usahawan Wanita Berniaga Di Pasar Besar Tanah Merah, Kelantan*. Universiti Teknologi Malaysia, Fakulti Pendidikan Universiti Teknologi Malaysia.
- Anis Solehin Hussain @ Othman & Sharifah Rohayah Sheikh Dawood (2020). Keusahawanan Wanita di Kelantan Berteraskan Model Ekonomi Baru: Hala Tuju dan Cabaran. *Journal of Social Science and Humanities*, 17(4), 124-148.

Coulter M (2003). *Entrepreneurship in Action*. Prentice Hall, New Jersey.

Faradillah Iqmar Omar et. al., (2015). Penyertaan Digital dan Ciri Keusahawanan Dalam Pemerkasaan Usahawan Wanita di Malaysia. *Malaysian Journal of Communication*, 31(1), 241-256.

Fatimah Daud. (1975). Penyertaan wanita dalam bidang perniagaan dan perusahaan di Kuala Lumpur. Latihan Ilmiah Sarjana. Universiti Malaya.

Isma Addi Jumbri, Mohamad Zahir Zainudin (2011). *Pembangunan Modal Insan dalam Kalangan Fakir dan Miskin Sebagai Usahawan: Kajian Kes di Lembaga Zakat Selangor*. *Journal of Human Capital Development* 4 (2), 41-56.

Jabatan Perangkaan Malaysia (2019). Laporan Sosioekonomi Negeri Kelantan 2019. Dicapai daripada https://www.dosm.gov.my/v1/uploads/files/1_Articles_By_Themes/National%20Accounts/GDPbyState/2020/Laporan_Sosioekonomi_Kelantan_2019.pdf.

McKay, R. (2001). "Women Entrepreneurs: Moving Beyond Family and Flexibility." *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 7, 148 – 165.

Misango, S. B. & Ongiti, O. K. (2013). *Do Women Entrepreneurs Play a Role in Reducing Poverty?: A Case in Kenya*. *International Review of Management and Business Research*, 2(1), 87-103.

Moha Asri. (1999). *Small and Medium Enterprises in Malaysia: Policy Issues and Challenges*. Aldershot: Ashgate.

Noor Zalika Mahmud Zuki (2013). *Cabaran dan Halangan Membangunkan Usahawan Bumiputera Berjaya*. Kedah.

Nor Azira Ayob, Sity Daud & Muhamad Takiyuddin Ismail (2016). *Modal Insan, Daya Saing dan Prestasi Usahawan Wanita Di Malaysia: Analisis Kualitatif Usahawan Wanita Bumiputera Di Melaka*. *Geografia Malaysian Journal of Society and Space*, 12 (10), 56-67.

Norashidah Hashim, Norasmah Othman, Noraishah Buang (2009). Konsep Kesiediaan Keusahawanan Berdasarkan Kajian Kes Usahawan IKS di Malaysia. *Jurnal Pendidikan Malaysia* 34(1), 187-204.

Norshabiha Ibrahim & Sharifah Rohayah Sheikh Dawood (2020). Keunikan Budaya Berniaga Wanita Kelantan di Bandar Kota Bharu. *Journal of Social Science and Humanities*, 17(1), 93-107.

Norsiah Abdul Hamid & Che Su Mustaffa (2005). *Akses dan Literasi Komputer di kalangan Wanita Negeri Kedah*. Seminar Kebangsaan E-Komuniti 2005, 6/7 Disember 2005, Putrajaya. Putrajaya: Malaysia.

Ogundele, O. J. K., Waidi Adeniyi Akingbade & Hamed Babatunde Akinlabi (2012). *Entrepreneurship Training And Education As Strategic Tools For Poverty Alleviation In Nigeria*. *American International Journal of Contemporary Research*, 2(1), 148-156.

INSANIAH: Online Journal of Language, Communication, and Humanities
Special Issue, November 2021

Rahmah Ismail (2012). *Modal Manusia dalam Pembangunan Ekonomi Memacu Produktiviti dan Daya Saing*. Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi.

Rosman Mahmood, Mohd Rosli Mohamad (2011). *Perusahaan Kecil dan Dilema Usahawan Melayu*. Penerbit Universiti Malaya, Kuala Lumpur.

Rosman Mahmood, Mohd Rosli Mohamad (2011). *Perusahaan Kecil dan Dilema Usahawan Melayu*. Penerbit Universiti Malaya, Kuala Lumpur.

Siti Masayu Rosliah & Fatimah Hassan (2020). *Amalan dan Penglibatan Peniaga Kecil melalui Perniagaan Digital Semasa Pandemik COVID-19 di Malaysia*. GEOGRAFI, 8(2), 1-20.

Suraiya Ishak & Ahmad Raflis Che Omar (2015). *Keusahawanan Sosial Sebagai Satu Pendekatan Inovatif ke Arah Transformasi Sosial Masyarakat: Kajian Kes di Malaysia*. Geografia Malaysian Journal of Society and Space, 11 (8). 38-51.

Thuaibah @ Suaibah Abu Bakar, Azlah Md Ali, Rozeyta Omar, Hishamuddin Md. Som, Syaharizatul Noorizwan Muktar (2007). *Penglibatan Kaum Wanita dalam Aktiviti Keusahawanan Di Negeri Johor: Kajian Terhadap Faktor-Faktor Kritikal Kejayaan dan Kegagalan Pengendalian Perniagaan*.

Penulis

Zaleha Embong ialah Pensyarah Kanan di Jabatan Sains Kemanusiaan, Fakulti Pengajian Bahasa dan Pembangunan Insan (FBI), Universiti Malaysia Kelantan (UMK). Bidang kepakaran beliau ialah Konflik dan Pendamaian, Pengurusan Masyarakat Majmuk Menurut Islam serta Pembangunan Komuniti.

Fairuz A'dilah Rusdi merupakan pensyarah kanan dalam bidang Pendidikan (Psikologi) dari University of York, United Kingdom. Antara bidang kepakarannya ialah *Burnout* dan Psikologi Industri. Fairuz kini berada di Jabatan Sains Kemanusiaan, di Fakulti Pengajian Bahasa dan Pembangunan Insan (FBI), Universiti Malaysia Kelantan.